

Karolinska institutet växer snabbast bland de svenska universiteterna. Omsättningen mellan 1997 och 2003 har ökat med hela 72 procent, och en stor del av forskningens expansion finansieras med näringslivets pengar.

De enskilda forskarna förväntas i allt större utsträckning bidra med nya forskningspengar genom att patentera och kommersialisera sina resultat. Men KIs eget innovationsbolag ställer höga krav; tre till sju år efter bolagisering ska företag gå att sälja vidare till externa investerare, och av 400 granskade projekt har ännu bara 22 utmynnat i nya bolag.

400 projekt granskade på fyra år

Få forskningsresultat håller måttet då kommersiella villkor bestämmer

Sedan Karolinska Innovations AB bildades har 400 forskningsprojekt granskats utifrån deras kommersiella gångbarhet. Endast 22 projekt har utmynnat i egna bolag. De höga kraven förklaras med att externa investerare relativt snabbt ska lockas att köpa upp bolagen och därigenom bidra med nya pengar till Karolinska institutets egen forskning.

Conny Bogentoft, docent i läkemedelskemi, hade ett drygt 25-årigt förflutet inom läkemedelsindustrin då han 1999 rekryterades som VD för Karolinska Innovations AB, KIAB, som ägs av Karolinska institutet. KIAB ska hjälpa främst KIs egna forskare att patentera och kommersialisera upptäckter som på sikt kan komma att utvecklas till läkemedel.

– Vi har även forskare som kommer från andra universitet, men 90 procent handlar om KI-forskare, säger Conny Bogentoft.

Sedan någon månad tillbaka är han även VD för Karolinska Development AB, ett nystartat systerföretag till KIAB. Karolinska Developments uppgift är att skjuta till pengar till de nystartade företagen, i det tidiga skede då de ännu inte är intressanta för externa finansörer. Ägare av dessa båda företag är Karolinska Institutet Holding AB, som bland annat erbjuder olika tjänster till dotterbolagen. Holdingbolaget ägs i sin tur av Karolinska institutet.

De forskare som kommer till Conny

Karolinska Innovations AB, KIAB, ska fungera som en bro mellan universitetet och den kommersiella världen, menar dess VD Conny Bogentoft. De nystartade bolag som är inriktade på att föra upptäckten till ett framtida läkemedel ska kunna säljas vidare till externa köpare inom tre till sju år.

ILLUSTRATION: MARIANNE FLINK

Bogentoft ligger i den internationella frontlinjen inom sina forskningsområden. För att KIAB ska vara intresserat av att sätta igång hela processen med patentering, affärsutveckling etc, ställs höga krav på att upptäckten först och främst går att skydda, men också att den inom en överskådlig framtid kan utvecklas till exempelvis ett läkemedel.

– Dels måste upptäckterna vara unika, det vill säga patenterbara. Men forskningen måste också bedömas vara

tillräckligt långt framskriden. Kan vi inte räkna med att hitta en extern köpare av bolaget inom tre till sju år efter att patenträttigheterna blivit klara avstår vi normalt från att satsa på idén, säger Conny Bogentoft.

För att ett projekt, med inriktning på att föra upptäckten till ett framtida läkemedel, ska vara säljbart till en extern köpare måste forskningen då ha nått fram till kliniska prövningar.

– 95 procent av alla projekt sällas

bort, de flesta på grund av att forskarna kommer till oss i ett alldeles för tidigt skede, säger Conny Bogentoft.

KIAB står för alla kostnader då man anser att forskningsresultaten har ett kommersiellt värde. Sedan KIAB bildades 1999 har företaget investerat 50 miljoner kronor i affärsmässiga analyser, patentansökningar, affärsplaner etc, och av de 400 projekt som KIAB granskat har 22 blivit bolag. I Karolinska Developments aktieportfölj ingår idag 16 bolag.

Fokus i KIABs arbete ligger i stort sett helt på den kommersiella potentialen. För den vetenskapliga granskningen förlitar sig KIAB på den enskilda forskaren och en bedömning av de vetenskapliga arbeten forskaren presenterar.

– Förutom att vi själva är erfarna läkemedelsutvecklare och har molekylärbio­loger i vår stab, har vi ett nätverk av konsulter inom främst affärsjuridik, patentfrågor och ekonomi, säger Conny Bogentoft.

Målet på sikt är naturligtvis att tjäna pengar till Karolinska institutet, pengar som ska gå tillbaka till forskningen på institutionerna då bolagen så småningom hittar externa köpare. Men Conny Bogentoft menar att bolagiseringarna dessutom leder till en snabbare klinisk tillämpning av forskningen. I slutändan är det patienten som blir vinnaren, menar han.

– Ett nytt behandlingsalternativ mot cancer som finns på marknaden år 2010 kanske bygger på en forskning som tilldelades anslag 1990. Det är en lång process, men som skulle bli betydligt mycket längre om vi inte fanns, säger Conny Bogentoft.

Det finns dock risker med att akademins forskning blir allt mer kommersialiserad, medger Conny Bogentoft.

– Långsiktigt finns det risker, det måste man vara medveten om. Problemet är att det saknas tillräckligt med statliga pengar till den fria forskningen, vilket kan leda till att allt fler forskare

FOTO: HANS PETERSSON

Conny Bogentoft, VD på Karolinska Innovations AB, har granskat omkring 400 projekt utifrån möjligheten att kommersialisera dessa, sedan han tillträdde 1999. »95 procent av alla projekt sällas bort, de flesta på grund av att forskarna kommer till oss i ett alldeles för tidigt skede«, säger Conny Bogentoft.

tvingas in i ett kommersiellt tänkande, säger Conny Bogentoft.

– **Men för närvarande ser jag** det inte som något problem eftersom de forskare vi har kontakt med är mycket hängivna sin forskning. De som kommersialiserar sina resultat gör det helt enkelt för att omsätta sina resultat i praktisk användning, och för att få in mer pengar till

forskningen. Inte för att själva bli förmögna.

Conny Bogentoft menar att lärarundantaget är en viktig förutsättning för att den nuvarande kommersialiseringen ska kunna fortgå utan att den fria forskningen i alltför stor utsträckning blir lidande. Om rättigheterna till forskarnas upptäckter i stället hamnade hos universitetet skulle risken för styrning mot ett kommersiellt tänkande förmodligen öka, tror Conny Bogentoft.

– Jag har förstått att situationen i exempelvis Danmark, där lärarundantaget inte längre finns kvar, är mycket mer besvärlig. Efter att universitetet fick rättigheterna till forskarnas upptäckter har byråkratin bara ökat. Den enskilde forskarens engagemang är a och o för att kunna bilda nya företag, och jag är oerhört angelägen om att lärarundantaget får finnas kvar i Sverige, säger Conny Bogentoft.

Marknaden för bolagens slutliga ägare (läkemedelsproducenten) påverkar också forskningsprojektets möjlighet att ta sig igenom det nålsöga som KIABs granskning utgör.

– Vi har haft flera patent på forskningsresultat som gällt malaria, och det är nästan omöjligt att få någon riskfinansiär att intressera sig för projekten. Det här är ett problem som överhuvudtaget gäller sjukdomar i tredje världen. När det däremot handlar om mindre sjukdomsgrupper i Europa, USA och Japan är förutsättningarna bättre, säger Conny Bogentoft.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se

Duktiga forskare blir företagsledare på deltid

»Högre lön och mer anslag ingen fördel jämfört med bolagisering«

Kommerialisera framstegen inom den fria forskningen! Det är en tydlig uttalad politisk strategi som effektivt trängt ner från regeringsnivå till akademien och de enskilda institutionerna. Framgångsrika forskare förväntas idag bli företagare på deltid.

– Men det ska inte råda någon osäkerhet om att arbetet på institutionen främst ska komma universitetet till del, säger professor Jonas Frisén, vars framsteg inom den fria forskningen blev en grundsten till företaget Neuronova AB.

Karolinska institutet har gjort sig

känt för att uppmuntra forskarna att patentera och kommersialisera sina upptäckter. Rektorn Hans Wigzell har bland annat uttryckt en vision om en vetenskapsby runt Karolinska institutet, i stil med den kring Weizmanninstitutet i Israel, med företag från vilka ett flöde av nya forskningspengar kan komma. Genom KIs egna holdingbolag och innovationsbolag, och numera även det relativt nystartade investmentbolaget Karolinska Development AB, som köper bolagsandelar, får enskilda forskare hjälp att starta och driva dessa bolag.

KI är såtillvida ett exemplariskt resultat av statlig forskningspolitisk strategi. Inom loppet av drygt ett decennium har synen på ekonomiska bindningar mellan det privata näringslivet och akademien svängt, från att de ansetts som något ganska opassande till något de flesta ställer sig bakom. Det gäller inte minst utbildningsministern, som uttryckligen uppmuntrar de »fria forskarnas« kommersiella initiativ.

Genom det så kallade lärarundantaget kan den enskilde universitetsforskaren ta patent på sina egna upptäckter och